

Keuring van mergelgroeven voor de monitoring van vleermuizen

Johan Thissen & Hans Hollander

Februari 2013
Rapport van de Zoogdierverseniging
In opdracht van het Ministerie van EZ / Gegevensautoriteit Natuur

Keuring van mergelgroeven voor de monitoring van vleermuizen

Rapport nr.	2012.05
Project nr.	2010.066
Datum uitgave:	4 februari 2013
Auteur:	drs. J.B.M. Thissen & ir. H. Hollander
Projectleiding:	Johan Thissen
Productie	Steunstichting VZZ Toernooiveld 1 6525 ED Nijmegen Postbus 6531 6503 GA NIJMEGEN Tel.: 024 7410500 info@zoogdiervereniging.nl
Opdrachtgever	Ministerie van Economische Zaken
Gedelegeerd opdrachtgever	Gegevensautoriteit Natuur drs. R.J. Bink Postbus 607 6700 AP WAGENINGEN

De Stichting VZZ, onderdeel van de Zoogdiervereniging, is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de Zoogdiervereniging; opdrachtgever vrijwaart de Stichting VZZ voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Niets uit dit rapport mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de Zoogdiervereniging, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Probleemstelling	3
2	WERKWIJZE	5
3	RESULTATEN	6
3.1	Inleiding	6
3.1	Groeven Limburgs Landschap	6
3.2	Groeven Stichting ir. D.C. van Schaïck	8
3.3	Overige groeven.....	8
4	FINANCIËN	10
5	EVALUATIE	11

Keuring mergelgroeven vanwege NEM

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De mergelgroeven in Zuid-Limburg vormen samen een belangrijke overwinteringslocatie voor vleermuizen. Ongeveer 35% van de in Nederland getelde vleermuizen wordt in Limburg aangetroffen. Hierbij zijn drie Natura 2000-soorten (Bijlage II van de Habitatrictlijn): de meervleermuis *Myotis dasycneme*, de ingekorven vleermuis *Myotis emarginatus* en de vale vleermuis *Myotis myotis*. De meeste groeven zijn dan ook opgenomen binnen de begrenzing van de Natura 2000-gebieden Bemelerberg & Schiepersberg, St. Pietersberg & Jekerdal en Geuldal. Voor de drie soorten zijn instandhoudingdoelstellingen opgenomen in de aanwijzingsbesluiten van deze gebieden. Deze doelen worden gemeten door middel van het Netwerk Ecologische Monitoring, onderdeel Vleermuiswintertellingen. Hierbij worden jaarlijks door getrainde vrijwilligers de overwinterende vleermuizen op naam gebracht en geteld.

1.2 Probleemstelling

Mergelgroeven zijn mijnen, en vallen als zodanig onder de Mijnwet. De provincie Limburg is sinds 2010 bevoegd gezag voor gebruiksvergunningen. Daarvoor was het Staatstoezicht op de mijnen, een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken, hiervoor bevoegd gezag. De provincie geeft alleen gebruiksvergunningen voor groeven die op veiligheid goedgekeurd zijn. Voor enkele groeven zijn intussen veiligheidsinspecties uitgevoerd of aangevraagd, maar veel eigenaren zien de hoge kosten van een dergelijke keuring als belemmering om de procedure te doorlopen. Daardoor kunnen de jaarlijkse tellingen in een aantal objecten geen doorgang vinden. Dit is een risico voor het bereiken van de volgende meetdoelen genummerd volgens de systematiek van de Kwaliteitsrapportage NEM 2011:

- meetdoel 1: landelijke trends in aantallen van soorten van Bijlage II en IV (naast de drie genoemde Bijlage II-soorten zijn de mergelgroeven ook belangrijk voor vleermuizen die alleen op Bijlage IV staan, zoals baardvleermuis, franjestaart en watervleermuis
- meetdoel 3: trends in aantal van soorten in de Natura 2000-gebieden met een instandhoudingdoelstelling voor de betreffende soorten
- meetdoel 4: populatiegrootte van soorten in de Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoelstelling voor de betreffende
- soortenmeetdoel 5: trends in het gehele netwerk van Natura 2000-gebieden.

In de "Handreiking gesteentemechanische veiligheid van onderaardse kalksteengroeven voor extensief gebruik van het ministerie van Economische Zaken" van 22 september 2010 wordt onderscheid gemaakt tussen grootschalig gebruik en kleinschalig gebruik van de groeven. Grootschalig gebruik is delfstofwinning, en het houden van evenementen. Kleinschalig gebruik zijn kleine rondleidingen, cultuurhistorisch onderzoek en natuurlijk de jaarlijkse telling door vleermuisonderzoekers. Voor extensief gebruik volstaat een quickscan van de stabiliteit van de groeve.

Doelstelling van dit project is dan ook:

Het laten uitvoeren van quickscans van de stabiliteit van de groeven die voor het meten van de instandhoudingdoelstellingen het meest belangrijk zijn, zodat een gebruiksvergunning kan worden aangevraagd, zodat uiteindelijk de jaarlijkse tellingen in het kader van het NEM doorgang kunnen krijgen.

2 WERKWIJZE

Het werk is gedaan in vijf fasen:

A) Inventarisatie & contact met eigenaren

Deze fase behelst een inventarisatie van de groeven die nog niet goedgekeurd zijn, maar wel kansrijk zijn om goedgekeurd te worden. Vervolgens is met de eigenaren contact gezocht, waarbij is gevraagd of er al een keuring gepland was, en zo niet, of de eigenaar open stond voor samenwerking hierin, en mogelijkheden ziet voor cofinanciering. Deze wensenlijst is ter goedkeuring voorgelegd aan de opdrachtgever.

B) Contact en afspraken met eigenaren

In deze fase zijn afspraken met eigenaren gemaakt over de financiering van de keuring, de aanvraag van vergunningen en de tellingen.

C) Aanvraag offertes en opdrachtverlening inspecties

In deze fase zijn offertes opgevraagd bij keurders voor groeven op de wensenlijst en is op basis van de kosten en het beschikbare budget een keuze gemaakt uit de wensenlijst met te keuren groeven.

D) Uitvoering keuringen en aanvraag vergunningen

In deze fase zijn de keuringen uitgevoerd en is door de eigenaar op basis hiervan een vergunning in het kader van de mijnwet aangevraagd. Elke keuring bestaat tenminste uit een quickscan voor de gehele groeve en in een aantal gevallen uit een aanvullende keuring. De quickscans zijn uitgevoerd door Mergelbouwsteen Kleijnen en Fer Rouwet BV, de aanvullende keuringen zijn (indien nodig) uitgevoerd door GeoControl.

E) Evaluatie en rapportage

Deze fase betrof het verzamelen van de keuringsrapporten. De resultaten zijn verwerkt in voorliggende rapportage.

Dankwoord

Het concept-rapport is beoordeeld door Ruud Bink van de GaN. Carlo van Seggelen heeft aanvullende informatie geleverd. De heren Arnout Sluismans (Mergelbouwsteen Kleijnen), Fer Rouwet (Fer Rouwet BV) en Roland Bekendam (GeoControl) waren zeer behulpzaam bij de interpretatie van de ontvangen keuringsrapporten. Genoemde personen worden bedankt voor hun medewerking.

3 RESULTATEN

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de groevenkeuringen opgenomen. De resultaten zijn apart besproken voor de groeven van het Limburgs Landschap, de Stichting ir. D.C. van Schaik en de overige groeven. Van de gekeurde groeven is aangegeven:

- Blz. nummer in Walschot, L. 2002. Mergel gebroken. Een inventarisatie van ondergrondse Kalksteengroeven in Nederland. Stichting Ondergrondse Werken, [Roermond]. Hierin is een nadere beschrijving van de groeven opgenomen.
- Het aantal vleermuizen in 2005 (uitsluitend voor de groeven van het Limburgs Landschap).
- De prioriteit voor keuring, waarbij 1 = hoog, 2 = middel, 3 = laag.
- Door wie de quickscan is uitgevoerd; K = Mergelbouwsteen Kleijnen, R = Fer Rouwet BV.
- Het resultaat van de quickscan: goedgekeurd, deels goedgekeurd of afgekeurd.
- Het resultaat van een evt. uitgevoerde quickscan door GeoControl.

Groeven worden afgekeurd als gevolg van te onveilige situaties. Deze ontstaan door aantasting van dak en pilaren, waardoor instabiliteit en dus instortingsgevaar ontstaat. De aantasting vindt voornamelijk plaats door intrede van koude lucht. Veel groeven liggen in een dal, waardoor koude, dalende lucht, de groeven instroomt. Dit kan worden verholpen door het aanbrengen van een vleermuisbuis, die omhoog de groeve insteekt, in een afsluitende deur, zodat koude lucht niet naar binnen kan.

3.1 Groeven Limburgs Landschap

De Zoogdierverseniging heeft **Limburgs Landschap** opdracht gegeven om de onderstaande groeven te laten keuren (tabel 1).

Tabel 1. Groeven van Limburgs Landschap gekeurd voor de monitoring van vleermuizen.

Naam	Biz. 'Mergel gebroken'	Aantal vleermuizen ca. 2005	Prioriteit keuring	Gekeurd door	Uitslag quickscan	Aanvullende keuring (GeoControl)
Barakken -onder -midden -boven	150	374	1	K	Goed	-Goed -Goed -Af
Schenkgroeve	138	254	1	K	Af	50% goed (voor), 50% af (achter)
Grote Bonsdalgroeve	158	88	1	K	Goed (90%)	Goed
Cluysberggroeve	75	69	1	K	Af	-
Viltergroeve	252	68	1	R	Goed (90%)	-
Gasthuisdellen -1, 2 en 3 -4	80 t/m 84	55	1	K	-Goed -Af	- -
Nieuwe groeve	209	53	1	K	Af	Af
Schoorberggroeve	119	25	1	R	Af	-
Houbenbergse	93	21	1	K	Af	-
Kleine Bonsdalgroeve	157	16	1	K	Af	-
Kloostergroeve	200	16	1	R	Af	-
Groeve Grote Heide (bij Geulhem)	187	15	1	R	Af	-
Winkelberggroeve	128	14	1	R	Af	-
Mettenberggroeven (I t/m V)	104, 105, 106	47	1	R	Af	-
Paradijsbergkes -1 en 3 -2	213	10	1	R	-Goed -Af	-
Aardappelgrotje	20	8	2	K	Af	-
Vlaberggroeve	254		2	K	Af	-
Nevenkoelebosch	102		2	R	Af	-
Slangenberggroeve	241		2	K	Goed (90%)	-
Nevencluysberggroeve	76		2	R	Af	-
Barbequegrotje	22		2	K	Goed	-
Mussenput			2	K	Goed (50%)	-
Groot Welsden		onbekend	3	K	Goed	-

3.2 Groeven Stichting ir. D.C. van Schaïck

De Zoogdiervereniging heeft de **Stichting ir. D.C. van Schaïck** opdracht gegeven om de Apostelgroeve, Theunisgroeve oost, Roothergroeve, Scheuldergroeve, Scharnderberggroeve, Heiberggroeve (blz. 186) en Gewandgroeve te laten keuren. Deze keuringen zijn uitgevoerd door de bedrijven GeoControl (pilaren) en Mergelbouwsteen Kleijnen (dak).

Tabel 2. Mergelgroeven van de Stichting ir. D.C. van Schaïck gekeurd voor de monitoring van vleermuizen.

Naam	Blz.- 'Mergel gebroken'	Gekeurd door	Uitslag quickscan	Aanvullende keuring (GeoControl)
Apostelgroeve	21	K	Deels goed	Goed
Theunisgroeve oost	56	K	Ja	Goed
Roothergroeve	119	K	Deels goed	Goed
Scheuldergroeve	117	K	Nee	Goed
Scharnderberggroeve	113	K	Nee	Deels goed
Heiberggroeve	186	K	Ja	Goed
Gewandgroeve 1+2	180	K	Ja	Goed

3.3 Overige groeven

Tenslotte heeft de Zoogdiervereniging opdracht gegeven aan het bedrijf **Mergelbouwsteen Kleijnen** om hun medewerker Arnout Sluijsmans contact te laten opnemen met de eigenaren van de volgende groeven: Fallenberggroeve, Flessenberggroeve, Geulhemergroeve (Stichting de Rotswoning), Riesenberggroeve (SBB), Koepelgroeve (Stichting de Rotswoning), Keerderberg midden (SBB), Kluis Slavante (NM), Slavante (NM), nog niet gekeurde delen van Zonneberg en Noordelijk Stelsel van de Pietersberg (NM), Bergske van Rosalie (Stichting de Rotswoning), Onder de ruïne (Stichting Kasteel van Valkenburg), Sibbergroeve (gemeente Valkenburg), Kleinberggroeven Noord en Zuid (SBB), Ravensbos groeve 3 (SBB), Wijngaardsberggroeve (SBB), Groeve aan de Heide (SBB), Groeve de Heide Plenkertstraat (gemeente Valkenburg), Vogelbosgroeve (gemeente Valkenburg), Schaelsberggroeve (gemeente Valkenburg) en Plenkertgroeven (gemeente Valkenburg).

Ing. W.F.J. Felder van de gemeente Valkenburg, de heer H. Hovens van Natuurmonumenten en de heer P. Kloet van SBB hebben ingestemd, met uitzondering van Keerderberg midden (SBB) vanwege de bouwvalligheid. De Riesenberggroeve is kort bezocht, maar vanwege de evidente bouwvalligheid is geen keuringsrapport opgesteld.

Stichting de Rotswoning heeft niet ingestemd met het uitvoeren van keuringen. Dit betreft de groeven Fallenberggroeve, Flessenberggroeve, Geulhemergroeve.

Tabel 3. Overige mergelgroeven gekeurd voor de monitoring van vleermuizen.

Naam	Blz.- 'Mergel gebroken'	Eigenaar	Uitslag quickscan	Aanvullende keuring (GeoControl)
Kluis Slavante	38	NM	Deels	
Slavante	53	NM	Nee	Niet uitgevoerd
Groeve aan de Heide	188	SBB	Ja	Goed
Heidegroeve	189	Gemeente Valkenburg	Deels	Goed, m.u.v. oostelijk deel (af)
Kleinberggroeve noord en zuid	99	SBB	Deels	Goed
Onder de ruïne	233	Stichting Kasteel van Valkenburg	Ja	
Plenkertgroeve	221	Gemeente Valkenburg	Deels	
Ravensbosgroeve 3	229	SBB	Ja	
Schaelsberggroeve	235	Gemeente Valkenburg	Deels	
Sibbergroeve	239	Gemeente Valkenburg	Deels	
Vogelbosgroeve	267	Gemeente Valkenburg	Deels	Goed
Wijngaardberggroeve	109	SBB	Deels	Goed
Zonneberg	54	NM	Deels	Ja, door Kleijnen

4 FINANCIËN

Limburgs Landschap heeft conform de oorspronkelijke opdracht van de Gegevensautoriteit Natuur voor meer dan 30% meebetaald aan de keuringen van hun groeves. De Stichting ir. D.C. van Schaik en anderen hebben niet meebetaald aan de keuringen. De oorspronkelijke voorwaarde van de Gegevensautoriteit Natuur leverde problemen op. De Gegevensautoriteit Natuur heeft deze voorwaarde in de loop van het project formeel ingetrokken. De kosten van de keuringen buiten Limburgs Landschap komen dus geheel ten laste van de begroting van dit project. Dat was ook mogelijk omdat de keuringskosten per groeve aanzienlijk minder bleken te zijn dan begroot. In tabel 4 is een totaaloverzicht opgenomen van de financiën voor dit project.

Tabel 4. Totaaloverzicht financiën keuring mergelgroeven.

Onderdeel	Kosten excl. BTW	BTW 19%	BTW 21%	BTW 6%	Kosten incl. BTW
Coördinatie	€ 12.784,00	€ 2.393,24	€ 39,48		€ 15.216,72
Keuringen	€ 43.842,00	€ 8.329,98			€ 52.171,98
Boeken	€ 99,06			€ 5,94	€ 105,00
Reiskosten	€ 181,70	€ 34,52			€ 216,22
Accountantsverklaring	€ 700,00		€ 147,00		€ 847,00
Totaal	€ 57.606,76	€ 10.757,74	€ 186,48	€ 5,94	€ 68.556,92

5 EVALUATIE

In totaal zijn 57 groeven gekeurd, waarvan 35 van het Limburgs Landschap, 8 van de Stichting ir. D.C. van Schaik en 14 overige groeven. Hierbij zijn de verschillende groeven met eenzelfde naam met eigen volgnummer apart meegeteld. Drie groeven die op de nominatie stonden gekeurd te worden, zijn niet gekeurd. Dit betreft de groeven van Stichting de Rotswoning, die geen toestemming gaf voor de keuringen.

Er zijn 18 groeven volledig goedgekeurd en 15 gedeeltelijk. Deze groeven kunnen op basis van een door de provincie Limburg verleende vergunning voor extensief gebruik (vleermuistellen) in principe worden geteld tot het jaar dat een volgende keuring plaats moet vinden. Er zijn 23 groeven afgekeurd. De afgekeurde groeven kunnen niet meer geteld worden, omdat de provincie Limburg geen vergunning voor extensief gebruik kan verlenen als een groeve is afgekeurd.

De volledig en gedeeltelijk goedgekeurde groeven moeten (volgens opgave keuringsrapporten) deels in 2012 (reeds verstreken), grotendeels in 2013 en deels in 2015 opnieuw worden gekeurd. De keuringen dienen de eerste jaren jaarlijks plaats te vinden, als een duidelijk beeld van de stabiliteit is verkregen (en dat kan meestal al op basis van 2 keuringen), kan de volgende keuring na 2 of mogelijk zelfs 5 jaar plaatsvinden. Aangezien de meeste groeven nu voor het eerst gekeurd zijn, is het jaar van de volgende keuring in de meeste gevallen 2013. In tabel 5 is een overzicht opgenomen van de te voorziene keuringen in 2013 (inclusief de groeven waarvoor 2012 in het keuringsrapport is aangegeven, aangegeven met een *) en 2015. Bij de keuring in 2013 zal aangegeven worden in welk jaar een nieuwe keuring dient plaats te vinden. Tabel 5 geeft dus nog geen inzicht in de vervolgkeuringen van in 2013 te keuren groeven.

In 2013 is voor 28 groeven een volgende quickscan vereist in 2015 voor 4 groeven. Vooralnog dienen deze tweejaarlijks plaats te vinden, totdat de stabiliteit voldoende bekend is en een volgende quickscan na een groter tijdsinterval plaats kan vinden. Voor een aantal groeven zijn aanvullende keuringen vereist. Dit geldt voor 18 groeven, variërend van 2012 t/m 2020.

Tabel 5. Planning herkeuringen mergelgroeven.

Groeve	Eigenaar	Volgende quickscan	Volgende aanvullende keuring
Barakken onder	Limburgs Landschap	2013	2016
Barakken midden	Limburgs Landschap	2013	2016
Barakken boven	Limburgs Landschap	2013	2013
Schengroeve	Limburgs Landschap	2013	2013
Grote Bonsdalgroeve	Limburgs Landschap	2013	Noord: 2020 Zuid: 2013
Viltergroeve	Limburgs Landschap	2013	
Gasthuisdellen 4	Limburgs Landschap	2013	
Paradijsbergkes 1	Limburgs Landschap	2013	
Paradijsbergkes 3	Limburgs Landschap	2013	
Slangenberggroeve	Limburgs Landschap	2013	
Barbequegrotje	Limburgs Landschap	2013	
Mussenput	Limburgs Landschap	2013	
Groot Welsden	Limburgs Landschap	2013	
Apostelgroeve	Stichting ir. D.C. van Schaik	2013	2015
Theunisgroeve oost	Stichting ir. D.C. van Schaik	2015	2019
Roothergroeve	Stichting ir. D.C. van Schaik	2013	2015
Scheuldergroeve	Stichting ir. D.C. van Schaik		2019
Heiberggroeve	Stichting ir. D.C. van Schaik	2013	2019
Gewandgroeve 1	Stichting ir. D.C. van Schaik	2015	2019
Gewandgroeve 2	Stichting ir. D.C. van Schaik	2015	2019
Kluis Slavante	NM	2013	
Groeve aan de Heide	SBB	2013	2016
Heidegroeve	Gemeente Valkenburg	2013	2012
Kleinberggroeve noord	SBB	2013	2016
Kleinberggroeve zuid	SBB	2013	2016
Onder de ruïne	Stichting Kasteel van Valkenburg	2013	
Plenkertgroeve	Gemeente Valkenburg	2013	
Ravensbosgroeve 3	SBB	2013	
Schaelsberggroeve	Gemeente Valkenburg	2013	
Sibbergroeve	Gemeente Valkenburg	2013	
Vogelbosgroeve	Gemeente Valkenburg	2013	2020
Wijngaardberggroeve	SBB	2013	2014
Zonneberg	NM	2015	